

PAOLO COGNETTI

INAQUE

Manuál pre úspešné dievčatá

Preklad **Peter Bilý**

Paolo CogneŤti

Manuál pre úspešné dievčatá

Ďakujeme vám, že ste si kúpili túto knižku,
lebo dobré príbehy žijú vtedy, keď ich čítame.
Kniha, ktorú držíte v rukách, vyšla aj
vďaka nášmu spojeniu s 582, s. r. o.

PAOLO COGNETTI MANUALE PER RAGAZZE DI SUCCESSO

COPYRIGHT © Paolo Cognetti, 2004

© Minimum Fax, 2004, 2014, 2018

Published by arrangement with Lester Literary Agency

TRANSLATION © Peter Bilý, 2019

COPYEDITING Martina Kubealaková, Lucia Halová,

Jana Šulková

COVER & ILLUSTRATION © Barbora Šajgalíková

SLOVAK EDITION © INAQUE, 2019

ISBN 978-80-8207-028-9

ISBN E-BOOK 978-80-8207-029-6

PAOLO COGNETTI

Manuál
pre
úspešné
dievčatá

INAQUE

We are all stars, and we all deserve the right of shine.

Všetci sme hviezdy a všetci si zaslúžime právo žiariť.

Marilyn Monroe

OBSAH

Výchova a zdvorilosť pri mori
10

Šoférovať v metropolách
24

Manuál pre úspešné dievčatá
40

Poupratovať
58

Tri dievčatá sa nesmú spolu hrať
66

Orientovať sa podľa hviezd
82

Dievča, ktorým si bola
98

VÝCHOVA A ZDVORILOŠŤ PRI MORI

Cesta sa otočila a za zákrutou prestalo slnko pražiť priamo na čelné sklo. Vyzula som si topánky s opätkami, holé nohy som si vyložila na palubnú dosku a okamžite som sa popálila na žeravom čiernom plaste. Teraz ich držím vo vzduchu a neviem sa rozhodnúť, čo spraviť, Nicola zatlačil palcom na zapalovač, prepadám sa ešte hlbšie do sedadla a neviem si nájsť pohodlnú polohu. Je stále teplejšie a poobede bude ešte horšie. A tak zdvihnem nohy a chodidlá vystrčím von, nech visia cez okno.

Nicola na mňa zazerá dostatočne dlho na to, aby som si to všimla. Pozerá sa na mňa a na moje nohy a potom hľadá nový balíček a takmer si zapalovačom popáli ruku. Pozerá sa mi na holé chodidlá a na rýchle autá s hermeticky zavretými oknami a klimatizáciou, ktoré nás predbiehajú. Potiahne si prvýkrát z cigarety, vyfúkne dym cez okno a rozhodne sa, že nemá veľký zmysel sa na mňa hnevať. Rozhodne, že pri deväťdesiatke je dovolené mať nohy vyložené von aj na diaľnici. Nicola je nervózny z iných dôvodov, vidno to na tom, ako preladuje stanice, len čo sa v rádiu spustí letný hit, z toho, ako napína ruku na volante, ako rýchlo a často si poťahuje z cigarety. Pozriem sa von, kukuričné klasy sa mihajú pri ceste.

Je august. Dnes to znamená veľa vecí. Dôvodom, prečo sme tu, je svadba mojej matky. Horúčava, prázdniny, zrelé klasy a presne dva roky, čo sa s Nicolom hráme na to, že sa rozchá-

dzame. Ak sa všetko podarí, toto je predposledná spoločne strávená sobota. A tak sa občas sama seba počas cesty pýtam, koľkokrát som ho pozorovala počas šoférovania. Nie je ťažké všimnúť si, že ešte aj teraz ma pohľad naňho upokojuje, dokonca aj v teple tiesnivého auta, ako keď sa človek pozerá spoza okien na búрку. Snažím sa spomenúť si na niečo, čo napísal. *Domov je miesto, na ktorom by si chcela ostať*. Vyzeralo to ako slogan z hodinového hotela.

Potom Nicolu pohladím po temene, po spotenom krku. Dáva pozor na spätné zrkadlá a laktom sa opiera o okienko. Chcela by som mu povedať, že celý svadobný obrad nepotrvá dlho. Zákrátko mu to poviem.

„Dlho to nepotrvá.“

„Čo?“ opýta sa. Teraz vyfúkne dym von a otočí sa, zamyslí sa, akoby sa chcel ešte niečo opýtať, potom sa pokúsi usmiať sa na mňa, aby zakryl podráždenosť.

Máš dve kocky. Existuje šesť možností z tridsiatich šiestich, že keď ich hodíš, padne sedem. Sedem je najpravdepodobnejší výsledok z jedenástich, ktoré môžu padnúť, a preto to nazývam: Bežná udalosť. Spať, jesť, pracovať: malá každodenná námaha so svojimi predvídateľnými variáciami, povedzme šesť a osem. A tak hádžeš svoje kocky každý deň, viackrát denne, roky. Štatistika nepozná absolútne pravdy a často sa bije so zdravým rozumom, alebo sa pýtaš: ako dlho ešte môže stále vychádzať sedem? Existujú iné čísla, ktorým hovorím: Zvláštne udalosti. Podľa mojej teórie je najpravdepodobnejšie, že z času na čas sa udejú veľmi málo pravdepodobné veci: v kockách padne dva či dvanásť alebo po príchode domov nájdete spálenú vaňu v kúpeľni. To je zaiste dvojka. Alebo matka, ktorá denne telefonuje, tak ako aj ostatným, aby ti povedala, že sa vydáva. Neviem, aké je to číslo. Naposledy som jej hlas počula na telefónnom odkazovači, ktorý som pred mnohými rokmi darovala Nicolovi, keď ešte dúfal, že mu zavolá vydavateľ. Odkaz bol z minulej jesene, no stratila som prehľad o dňoch a matku som hneď nespozna-

la. Skontrolovala som tiež kalendár v kuchyni, či som sa nemohla mylíť. Hneď potom som všetko vymazala.

Deň bol správny: už deväť rokov mi volá iba 12. októbra, aby mi pripomenula, že ak som na svete a oslavujem narodeniny, je to najmä jej zásluhou. Vraví to presne takto. Inak jej posielať pohľadnicu na Vianoce, ona mi pranie pekných sviatkov opätuje a to je všetko, čo sa dá povedať o našej komunikácii. Niežeby som na to priveľa myslela. Niekedy v polovici decembra stačí načmárať dva riadky.

V ten deň so záznamom na odkazovači, v deň mojich zabudnutých narodenín, sme po mesiacoch márneho hľadania s Nicolom konečne našli príbytok, do ktorého by som sa mohla nastáhovať. Bolo to rázcestie, z ktorého by sa naše cesty mohli slobodne vybrať akýmkoľvek smerom: toto potvrdzovalo niečo definitívne vzhľadom na deväť rokov spoločného života. Možno si domyslieť, že som netúžila premýšľať o matkiných pomstách na záznamníku. Môj príbytok, prvý príbytok, ktorý nevoláme náš, je maličký byt, izba s kuchynským kútikom neďaleko školy. Nájom je dostatočne nízky, aby mi zvyšok peňazí postačil na prežitie do konca mesiaca, to je prvé, na čom mi záleží. Druhé je, že budem môcť ráno vstávať neskôr, budem obedovať doma aj počas dní školskej rady. Odkedy Nicola podal výpoveď, celý deň pracuje v byte medzi priesakmi inštalácií a kladením plávajúcej podlahy. Chodievam za ním na obed, večer mu pomáham, a ak sa práce predĺžia, zostaneme tam spať.

Z času na čas sa počas takýchto večerov, kým umývam riady alebo upratujem, zastavím a pozorujem ho. Zdá sa mi zvláštne vidieť ho takého zabratého do skúmania každého detailu jednej izby. Hneď nato sa mi zdá zvláštne, že ho už neuvidím, že tam budem spávať sama, že mi ostanú iba všetky stopy po jeho prítomnosti, že budem hľadať miesto, na ktorom som nikdy nebola, bez cesty späť, pretože, koniec koncov, čo sa skrýva pod bielou farbou múrov, ktorú teraz na ne starostlivo natiera?

Nicola pred výjazdom nadáva na auto, ktoré nám vošlo do cesty, keď nás predbehlo, vidiac nás takých pomalých a ošume-

lých, potom zrýchli, aby ho dobehol a protestoval, no uvedomí si, že to nedokáže. Fajčí cigaretu, možno to je stále tá istá, alebo nová, neviem. Mne sa z času na čas zatvárajú oči. Nicola zíva a kontroluje spätné zrkadlo, točí ním a nechtiac ho zameria na svoje sako zavesené vzadu na úchytku nad oknom. Sako nie je vôbec nové, napriek tomu ho spozná až teraz. Pozerá sa naň uprene s otvorenými ústami, kým niekto zozadu nezatrúbi, pretože vychádzame z dráhy, a Nicola strhne volant a znova sa díva pred seba. Tesne nad obočím má malú ranku: keď sa jej zľahka dotknem, nezdá sa, že ho bolí.

„Jeden deň po mne hádžeš taniere a potom zas nie,“ povie.

„Nemáme taký servis, aby som ich mohla po tebe hádzať každý deň.“

„Som taký zlý?“ opýta sa.

„Si hlúpy,“ odpoviem bez toho, aby som sa naňho pozrela.

Máme komunikačné kódy, jazyk, ktorý sme si rokmi vytvorili a ktorý zmizne spoločne so všetkým ostatným. Na začiatku, keď sme sa rozhodli bývať spolu, to bolo ako prísť druhýkrát na svet alebo sa naučiť plávať: boli to neznáme mechanizmy a všetko bolo nepopísané, pripravené na vytvorenie. Boli v tom aj ťažkosti: zastaviť sa a premyslieť veci spoločne, zbaviť sa rozpakov, odhaliť sa až do bezvýznamných detailov. Stratiť z dohľadu, kde končíme my a kde začína niečo iné, ako vo vode. A potom moja matka. Nechala som univerzitu a svojho dobrého starého frajera, aby som bola s Nicolom, odišla som z domu a ona mi začala každú hodinu telefonovať, týždne plakala a prosila a prikazovala a vrieskala, až som si zvykla telefón skladať systematicky vždy, keď som začula jej hlas. Nakoniec naplnila jednu zo svojich hrozieb: nechala svoju prácu na pošte, predala byt v meste a vrátila sa žiť do domu na vidieku, kde sa narodila a vyrástla, na juhu, kde teraz žije z dôchodku po mojom otcovi. Mne to však pripadalo ako oslobodenie.

Nicola bol vtedy posadnutý písaním. Do práce chodieval so zápisníkom a perom, využíval noci, obedné pauzy a cesty metrom a plnil zošity. Poviedky, básne, pár nedokončených román-

nov. Mne sa jeho veci páčili a on dôveroval tomu, že sa mi páčia, že ich chápem. Stačilo to, aby mal energiu na napredovanie. A ja som bola naňho hrdá. Prešli roky, počas ktorých by som od neho nežiadala viac, naozaj: aj keď sme nemali peniaze potom, čo som sa vrátila k štúdiu. Trochu sme si pocestovali na tejto starej kraksni. Bolo nám dobre. Niekedy som si pomyslela, že takto to bude pokračovať donekonečna, nie v zmysle, že čas pre nás nebude plynúť: že aj zostarneme, no správne, neviem, ako to povedať. Istí si tým, čo máme a čo by sme mohli mať.

Z času na čas sa sama seba pýtam, ako sa teraz musí cítiť moja matka. Nevie o mne nič, nepovedala som jej ani to, že som dokončila univerzitu. Ktovie, koľko vecí mi nehovorí ona. Predstavujem si ju pred oltárom, stojí tam celá v bielom a usmieva sa obrátená k nám, so svojím ženíchom oblečeným v modrom. Som v druhom rade, nestrápnujem sa. Kúpila som si topánky na opätkoch, ktoré sú pod prístrojovou doskou. Zo skrine som vytiahla sako, ktoré si Nicola obliekal, keď chodil do práce ako nočný recepcný vo veľkom hoteli: v tých časoch sa holil každý večer. Keď podal výpoveď, uniformu a čiapku si ponechal namiesto vyrovnania, ktoré mu nechceli dať: takže minulý týždeň som zo saka strhla výložky, vymenila som lesklé gombíky za decentnejšie, zanesla som ho do čistiarne; Nicolovi som povedala, že som mu našla príležitostný odev na svadbu. Uťahovať si z čohokoľvek bolo vždy naše pravidlo.

Matka zatelefonovala pred pár dňami. Nicola stál oproti mne so škatuľami kníh. Bolo 27. júla. Málo hľadela na primeranosť: vysvetlila mi, že už dlhý čas sa cítila sama a teraz si našla muža, Giovanniho, skutočného južanského džentlmena, a je si istá, že by sa páčil aj mne. Povedala, že teraz, keď sa jej život zmení, chce, aby sa zmenilo všetko. Chce byť šťastná. Chce zabudnúť na staré záležitosti a mať znovu dcéru, telefonovať mi a rozprávať sa a znova sa začať so mnou stretávať, chodiť spolu nakupovať, chce spoznať Nicolu, ktorého meno si ani nepamätala, pozvať nás na víkend a robiť veľké nedeľné obedy, prísť nás navštíviť, obdarúvať sa na Vianoce, skrátka, byť znovu akousi

rodinou. Všetko vysvetlila takým pokojným a jasným hlasom bez eufórie, že bolo nemožné neveriť jej. Rozprávala bez prestávky štvrt' hodiny a neviem koľkokrát povedala: my štyria. Myslela som na ňu, na tvár, akú by mohol mať jej muž Giovanni, myslela som na seba, na Nicolu. No nič som jej neodpovedala, prikývla som vždy, keď sa ma niečo opýtala. A krátko predtým, ako sme zložili, matka povedala: „Uvidíš, bude to veľký deň pre všetkých.“ Keď som sa poobzerala, videla som okolo škatule a byt, ktorý sme v krátkom čase mali opustiť, a môj život, ktorý sa mal postaviť na nohy, a Nicolov život a to všetko nenapraviteľné, čo sme mali pred sebou. Nevedela som, ako reagovať, či byť iba rada, zazlievať to kombináciám alebo si povedať, že to bolo správne takto: máš dve kocky, Zvláštna udalosti a Bežné udalosti. Začala som myslieť na tvár svojej matky, na úsmev, ktorý má na niektorých fotografiách, alebo na zlomysel'ný úškl'abok, ktorý mala naposledy, keď sme sa videli, na jej trochu tenšie pery, pleť zostarnutú v mojich predstavách.

V aute si nasadím slnečné okuliare a za temnými sklami zavriem oči. Je jedenásť. Touto rýchlosťou by sme mali horko-tážko doraziť o tretej. Pre teplo nemôžem zaspať, tak otvorím prístrojovú dosku a pustím country hudbu.

„Myslíš, že tvoja matka si niečo všimne?“ opýta sa Nicola.

Chcela by som odpovedať, že niekedy si to nevšímam ani ja. Že neviem, o čom hovorí. No odpoviem: „Fakt musíš stále fajčiť?“

„Zapaľovač sa pokazil. Ak mi cigareta zhasne, neviem, ako si zapálím d'alšiu.“

Hrať na mojej časti ihriska ho vždy bavilo. Ak chodíte s matematickou, takéto uvažovanie nepripúšťa námietky.

Matematika funguje, lebo nie je život. Je pekná, pretože má vždy pravdu alebo pretože nemáme prostriedky, ako jej oponovať, čo je to isté. Poviem hocičo: dve rovnobežky sa nikdy nepretnú. Rada to hovorím a rada tomu verím, pretože nič iné v živote tak dobre neodoláva problému času. Toto je Nicolova teória, ale pochopila som ju aj ja. Keď som začala učiť, očakávala som, že

pri deťoch na druhom stupni príde hneď kríza, obávala som sa, že sa nenaučím ich jazyk a nedokážem im vysvetliť ten svoj, no naopak, hneď od začiatku som si získala veľký rešpekt. Matematik je prorok lepšieho sveta: chceme od neho, aby zvíťazil nad budúcnosťou. Nesmieme sa dožadovať, vypytovať: ale vy, pani učiteľka, videli ste na vlastné oči, kam idú rovnobežky? Z času na čas ma takáto otázka znepokojovala. Niekde v hĺbke mysle som si bola istá, že by som našla spôsob, ako jej uniknúť, mlčala by som päť minút a pozerala sa na stenu, tvárila by som sa, že som nepočula, alebo by som preskočila na inú otázku podľa momentálnej nálady.

Koniec koncov, v poslednej dobe sa mi veľmi nedarilo. Riešila som priveľa vecí naraz, začala som byť roztržitá, mala som absencie. Moja imaginárna choroba však nebola celkom vymyslená, v zime som nedokázala ani opravovať úlohy v triede, vrátila sa mi hrôza, že budem odhalená. Vtedy sme si s Nicolom dali ultimátum: uvedomili sme si, že inak to neskončí. Rozhodli sme sa, že prestaneme platiť nájom za byt, ktorý treba splatiť o dva týždne: zdalo sa to ako jediný spôsob, ako si dostať spod nôh zem, po ktorej kráčame.

Teraz, keď sme sa rozhodli, sa mi zdá, že sme všetko mohli vyriešiť oveľa rýchlejšie, že na to, aby sme sa rozišli, nebolo treba tak veľa. Tak sa opýtam Nicolu: „Ako to, že nám to trvalo tak dlho?“

Jemu sa otázky páčia. Pohladí mi nohu a povie: „Možno by to bolo jednoduchšie, ak by bola v hre ďalšia žena, čo ja viem, milenec, dieťa, skratka niekto, komu by sme nechceli ubližovať, ako sa hovorí. No medzi nami okrem nás dvoch nikto nebol a mali sme všetok čas, ktorý sme chceli či nechceli, nie?“

„Ty si nikdy nemal inú ženu?“ opýtam sa ho.

„V súlade s radou svojho advokáta volím možnosť neodpovedať,“ odvetí a ja mu neoponujem, že tu u nás nemáme piaty dodatok. A tak mu poviem, že potrebujem kávu, Nicola prikývne, že je to dobrý nápad, no pri najbližšej pumpe nespomalí a ktovie, na čo myslí. Muž, ktorý sedí vedľa mňa, vie, že všetko, čo povie, môže byť použité proti nemu. Preto je polovica z toho,

čo rozpráva, klamstvo: a sadne mu to, je zvyknutý vymýšľať si historky. Nemôžem mu nič vytýkať, ak viem, že čokoľvek, čo povie, nemusí byť pravda.

Posledné razy, keď sme sa milovali, k tomu došlo viac-menej rovnakým spôsobom. Nicola vošiel uprostred noci do izby alebo som šla za ním na jeho pohovku. Nemyslela som na to, či je to správne alebo pomýlené: zobudila som sa, zašla som tam a bodka. Pripomínalo mi to pocity, keď sme mali dvadsať, u mňa doma, zatiaľ čo matka bola vonku. Nicola vyčkával dole, a len čo ju zbadal vychádzať, vybehol hore a hneď na posteľ, kde sme sa začali vyzliekať. Šlo o to, aby sme sa hýbali potichu, dávali pozor na hluky zvonku, ako zlodeji. Nesmeli sme byť rýchli a skončiť priskoro, ani pomalí, aby sme Nicolovi nedali čas obliecť sa a zmiznúť. Možno hovorím o niečom, čo zažil každý, no počas tých posledných nocí ma ovládla predtucha, že je tu niekto, kto sa má vrátiť, a preto musím dávať pozor na hluky, na niečo nepriateľské, čo prichádza a čo nás požiada o vysvetlenie toho, čo robíme, a preto si nemôžeme dovoliť ani dočasnú slobodu oddať sa slasti. Je to ako stáť na pláži v noci na mieste, na ktoré sa rútia najväčšie vlny, počuť v tme zvuky a vietor bez toho, aby sme ich videli, prázdno a plno, prázdno a plno. Väčšina z nich sa nás len letmo dotkne, no z času na čas nás jedna vlna zasiahne, a keď odchádza, je to ešte horšie, opustí nás a my sme opäť osamelým telom v temnote. Je to tak, nič s tým nespravím. Nicola mi nekladie otázky. A ráno sa jeden z nás zobudí ako prvý, pripraví raňajky, nečaká, kým príde aj ten druhý. Ak jeme spolu, mlčíme celý čas, akoby nám prebudenie pripomenulo, kým sme: dvomi ľuďmi, ktorí sa už nemajú radi a bodka, dvomi ľuďmi, ktorí akoby už vyrazili odlišnými smermi.

V autogrile dopijem svoju kávu a potom vyfajčím jednu z Nicolových cigariet. Vráti sa zo záchoda s mokrými vlasmi, toto je jeho spôsob, ako sa cítiť elegantný. Keď ho zbadám a rozosmej sa, predstiera hnev a westernovým hlasom povie: „Dávaj si pozor, dievčatko,“ a zľahka ma pohladí pod bradou. Zaplatí dve kávy a škatuľku zápaliek a bez toho, aby si to uvedomil, si po-

spevuje melódiu letného hitu. Povie: „Ešte som si nezvykol na krátke vlasy.“ Je pochopiteľné, že Nicola mojej matke nepripisoval veľký význam. Stačilo si dať pozor, aby 12. októbra nedvíhal telefón. No celú túto svadbu musel zobrať ako dar, ktorý mi pripravil a chcel ho pekne naaranžovať do balíčka s mašľou. S elegantným sakom a mokрыmi vlasmi.

V aute si opriem hlavu dozadu, zložím si hodinky a položím ich na palubnú dosku, pustím na seba ventiláciu. Položím ruku na Nicolovo koleno, otočí sa, nechápe, pozerá sa na moju ruku, nohy, chodidlá, ktoré sa mu vždy páčili, aj teraz, ako sa hompálajú na horúcom vzduchu.

„Ktovie, ako jej napadli všetky tie reči o Vianociach a náku-poch a nedeľnom moriakovi,“ povie.

„Roštenke,“ opravím ho.

„Ako?“

„V jej veku človek začne veriť, že má právo byť šťastný,“ poviem a hneď nato sa mi zdá nemožné, že z mojich úst vyšlo niečo také hlúpe.

Jedného dňa sa vrátim zo školy a na schodisku a v byte ma ovalí dym, v kúpeľni horí. Steny a strop sú čierne od sadzí, vo vani leží kopa popola, steká po nej roztopený plast a kde-tu zahliadnem kovové krúžky zo šanónov, v ktorých mal Nicola usporiadané svoje veci. Smalt vane celý popraskal a sčernel a vo vzduchu sa vznášali sivé franforce, na čudnom popole z papiera sa dali ešte rozoznať atramentové čiary. Nicola sedel v obývačke pred televízorom. Nešlo o to, že by mi mal niečo vysvetliť. No všade bol dym. Mohol otvoriť okná. Na zápach spáleniny nedokážem zabudnúť, trvalo mi týždeň, kým som ho dostala z bytu, a aj potom, čo som všetko znova vyčistila, sa smrad usadil v šatách, v skrinách aj v látke gauča. Nicola mohol aspoň otvoriť okná. V aute mu poviem: „Nikdy som naozaj nepochopila, prečo si prestal písať.“

„Zdá sa mi, že si sa rozhodla nepýtať sa na to,“ odpovie.

„Ako vidíš, zmenila som názor.“